

# МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЄКТІВ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ПОСТКРИЗОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

©2020 КРАМЧАНІНОВА М. Д., ПАНИЧОК М. Ю., БОВТ О. А.

УДК 338.012

JEL: D52; E22; L32; L74; O18; R53

## Крамчанинова М. Д., Паничок М. Ю., Бовт О. А. Механізм соціального інвестування будівельних проєктів як чинник економічного зростання Луганської області в умовах посткризових трансформацій

Мета статті полягає в обґрунтуванні можливості та доцільності застосування механізму соціального інвестування в реалізації інфраструктурних проєктів у Луганській області як чинника активізації діяльності регіональних будівельних підприємств у період посткризових трансформацій. Розглянуто особливості будівельної галузі, за допомогою кореляційного аналізу визначено її вплив на мезоекономічні трансформації. Встановлено, що зміна обсягу валового регіонального продукту Луганщини на 88,76% обумовлена впливом зміни обсягів будівельно-монтажних робіт у регіоні. Викладено проблеми сучасного етапу розвитку Луганської області як регіону посткризових трансформацій, окреслено основні проблеми та перешкоди на шляху відновлення соціально-економічної системи регіону, у тому числі його будівельної галузі. Зокрема, виявлено низку соціальних проблем, до вирішення яких необхідно залучити регіональні будівельні підприємства, наголошено на необхідності відновлення об'єктів соціальної та транспортної інфраструктури, будівництва житла для пільгових категорій громадян, внутрішньопереміщених осіб тощо. Наголошено, що на Луганщині в посткризовому періоді дуже гостро постає проблема дефіциту фінансових ресурсів через негативний вплив кризових явищ на бюджетний потенціал регіону. Обґрунтовано необхідність впровадження механізму соціального інвестування в практику реалізації соціально значущих будівельних проєктів в умовах посткризового відновлення економіки регіону. Запропоновано алгоритм прийняття рішень щодо реалізації соціально значущих проєктів із залученням будівельних підприємств регіону.

**Ключові слова:** посткризові трансформації, будівельні підприємства, акселеративний ефект, соціально значущі проєкти, фінансування, соціальне інвестування, ранжування.

**DOI:** <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-1-182-188>

**Рис.:** 2. **Табл.:** 1. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 11.

**Крамчанинова Майя Джемалівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Северодонецьк, 93400, Україна)

**E-mail:** [mdnarmania@gmail.com](mailto:mdnarmania@gmail.com)

**ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-0129-8166>

**Researcher ID:** <http://www.researcherid.com/V-6956-2018>

**Паничок Марина Юріївна** – студентка, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Северодонецьк, 93400, Україна)

**E-mail:** [e.nigma1898@gmail.com](mailto:e.nigma1898@gmail.com)

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-1743-0248>

**Бовт Олена Анатоліївна** – магістрантка, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Северодонецьк, 93400, Україна)

**E-mail:** [bovt125@snu.edu.ua](mailto:bovt125@snu.edu.ua)

УДК 338.012

JEL: D52; E22; L32; L74; O18; R53

## Крамчанинова М. Д., Паничок М. Ю., Бовт Е. А. Механизм социального инвестирования строительных проектов как фактор экономического роста Луганской области в условиях посткризисных трансформаций

Цель статьи заключается в обосновании возможности и целесообразности применения механизма социального инвестирования в реализации инфраструктурных проектов в Луганской области как фактора активизации деятельности региональных строительных предприятий в период посткризисных трансформаций. Рассмотрены особенности строительной отрасли, с помощью корреляционного анализа определено её влияние на мезоэкономические трансформации. Установлено, что изменение объема валового регионального продукта Луганской области на 88,76% обусловлено влиянием изменения объемов строительного-монтажных работ в регионе. Изложены проблемы современного этапа развития Луганской области как региона посткризисных трансформаций, очерчены основные проблемы и препятствия на пути восстановления социально-экономической системы региона, в том числе его строительной отрасли. В частности, выявлен ряд социальных проблем, к решению которых необходимо привлечь региональные строительные предприятия, отмечена необходимость восстановления объектов социальной и транспортной инфраструктуры, строительства жилья для льготных категорий граждан, внутреннеперемещенных лиц и т. п. Отмечено, что в Луганской области в посткризисном периоде очень остро стоит проблема дефицита финансовых ресурсов из-за негативного влияния кризисных явлений на бюджетный потенциал региона. Обоснована необходимость внедрения механизма социального инвестирования в практику реализации социально значимых строительных проектов в условиях посткризисного восстановления экономики региона. Предложен алгоритм принятия решений по реализации социально значимых проектов с привлечением строительных предприятий региона.

**Ключевые слова:** посткризисные трансформации, строительные предприятия, акселеративный эффект, социально значимые проекты, финансирование, социальное инвестирование, ранжирование.

**Рис.:** 2. **Табл.:** 1. **Формул.:** 1. **Библ.:** 11.

**Крамчанинова Майя Джемаловна** – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики и предпринимательства, Восточноукраинский национальный университет им. В. Даля (просп. Центральний, 59а, Северодонецк, 93400, Украина)

**E-mail:** [mdnarmania@gmail.com](mailto:mdnarmania@gmail.com)

**ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-0129-8166>

**Researcher ID:** <http://www.researcherid.com/V-6956-2018>

**Паньчок Марина Юрьевна** – студентка, Восточноукраинский национальный университет им. В. Даля (просп. Центральный, 59а, Северодонецк, 93400, Украина)

**E-mail:** e.nigma1898@gmail.com

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-1743-0248>

**Бовт Елена Анатольевна** – магистрантка, Восточноукраинский национальный университет им. В. Даля (просп. Центральный, 59а, Северодонецк, 93400, Украина)

**E-mail:** bovt125@snu.edu.ua

UDC 338.012

JEL: D52; E22; L32; L74; O18; R53

**Kramchaninova M. D., Panychok M. Yu., Bovt E. A. The Mechanism of Social Investment of the Construction Projects as a Factor of Economic Growth of Luhansk Region in the Conditions of Post-Crisis Transformations**

The article is aimed at substantiating the possibility and expediency of applying the mechanism of social investment in the materialization of infrastructure projects in the Luhansk region as a factor in the vitalization of activities of the regional construction enterprises in the period of post-crisis transformation. The features of construction industry are considered, its impact on meso-economic transformations is defined with the help of correlation analysis. It is determined that the change in the volume of gross regional product of Luhansk region by 88,76% is caused by the impact of changes in the volume of construction and installation works in the region. The problems of the modern stage of development of Luhansk region as a region of post-crisis transformation are outlined, the main problems and obstacles to the restoration of the socio-economic system of the region, including its construction industry, are specified. In particular, a number of social problems is identified, to which regional construction enterprises need to be involved; the need to restore objects of social and transport infrastructure, to build housing for preferential categories of citizens, displaced persons etc. is specified. It is noted that in the Luhansk region in the post-crisis period there is a very acute problem of scarcity of financial resources because of the negative impact of crisis phenomena on the budgetary potential of the region. The need to introduce a mechanism of social investment in the practice of implementation of socially significant construction projects in the conditions of post-crisis economic recovery of the region is substantiated. An algorithm for making decisions on the implementation of socially significant projects involving construction enterprises in the region is proposed.

**Keywords:** post-crisis transformations, construction enterprises, accelerator effect, socially significant projects, financing, social investment, ranking.

**Fig.:** 2. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 11.

**Kramchaninova Mariia D.** – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (59a Tsentralnyi Ave., Syevyerodonetsk, 93400, Ukraine)

**E-mail:** mdnarmania@gmail.com

**ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-0129-8166>

**Researcher ID:** <http://www.researcherid.com/V-6956-2018>

**Panychok Marina Yu.** – Student, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (59a Tsentralnyi Ave., Syevyerodonetsk, 93400, Ukraine)

**E-mail:** e.nigma1898@gmail.com

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-1743-0248>

**Bovt Elena A.** – Graduate Student, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (59a Tsentralnyi Ave., Syevyerodonetsk, 93400, Ukraine)

**E-mail:** bovt125@snu.edu.ua

Історія функціонування соціально-економічних систем різних рівнів довела виключну важливість будівельної галузі як рушійної сили позитивних перетворень в економіці та соціальній сфері, адже саме ця галузь не лише чинить акселеративний вплив на суспільне виробництво, а й сприяє підвищенню якості життя населення, реалізуючи певний комплекс проектів, у тому числі соціально спрямованих. Усе це значно підвищує значущість будівельної галузі як стимулятора відродження регіонів посткризових трансформацій. Йдеться про області, у межах яких у 2014–2015 рр. розгорталася політична криза, наслідком якої стало руйнування економічного потенціалу регіонів, зокрема про Луганщину. Через політичну кризу область тимчасово втратила контроль над частиною територій, де лишилася значна кількість промислових підприємств. Усе це призвело до падіння попиту на будівельно-монтажні послуги, зануривши галузь у рецесію. Крім того, під час бойових дій було пошкоджено об'єкти транспортної та соціальної інфраструктури. Відновлення останніх є нагальною проблемою для регіонального керівництва. Очевидно, що до вирішення цієї проблеми необхідно залучити будівельні підприємства регіону, що надасть почат-

ковий імпульс подальшого відродження галузі. Однак це потребує значних фінансових ресурсів, акумулювання яких у регіоні посткризових трансформацій є майже неможливим. Отже, за таких умов значно зростає важливість пошуку джерел фінансування соціально значущих проектів, реалізація яких надасть поштовх відновленню та подальшому розвитку будівельної галузі в означеному регіоні.

Таким чином, метою статті є обґрунтування можливості та доцільності застосування механізму соціального інвестування в реалізації інфраструктурних проектів у Луганській області як чинника активізації діяльності регіональних будівельних підприємств у період посткризових трансформацій.

Проблема активізації діяльності та забезпечення розвитку підприємств, галузей і міжгалузевих комплексів на сьогодні достатньо широко висвітлена в працях як вітчизняних, так і закордонних вчених. Зокрема, О. В. Ареф'єва та О. В. Коренков [4], розглядаючи особливості управління потенціалом розвитку промислових підприємств, виокремили рушійні сили та чинники сталого розвитку підприємств промисловості та описали їх вплив на

діяльність мікрорівневих суб'єктів господарювання. БільшглибокідослідженнязданоїтемпровівА.Я.Берсуцький [5], описавши моделі прийняття рішень щодо створення умов сталого розвитку галузевих підприємств. Т. В. Божидарнік [6] виклала концепцію стратегічного розвитку промислових підприємств в умовах соціально-економічних трансформацій, описавши також фінансові стратегії розвитку підприємств. Стратегічний аспект розвитку будівельних підприємств з огляду на забезпечення його умов у довготривалій перспективі розглянуто у працях А. П. Виштунц [7], де також висвітлено традиційні механізми фінансування будівельних проектів. Я. С. Ткаченко [8] у своїх дослідженнях зосередилася саме на фінансовому механізмі державно-приватного партнерства при реалізації інфраструктурних проектів у будівництві, проте дослідження сфокусовано виключно на пошуку специфічних ознак інфраструктури та їх гармонізації з європейським і міжнародним підходами. Н. М. Щепкіна та М. Д. Крамчанинова [9] представили будівельний проект у вигляді окремих бізнес-процесів, що надало можливість розробити алгоритм їх ухвалення та реалізації.

Отже, попри достатню висвітленість даної проблеми в наукових джерелах, питання фінансування соціально значущих будівельних проектів для забезпечення посткризових трансформацій у регіоні наразі лишається поза увагою науковців. Це ще раз підтверджує актуальність теми дослідження.

**Я**к відомо, будівельна галузь є доволі специфічним сектором економіки, вирізняючись певними особливостями, зокрема:

- ✦ циклічністю попиту на будівельно-монтажні роботи, що зумовлюється тривалим терміном експлуатації об'єктів будівництва;
- ✦ високою капіталомісткістю виробничо-технологічного процесу;
- ✦ наявністю значного часового лагу між початковими витратами та кінцевим результатом діяльності;

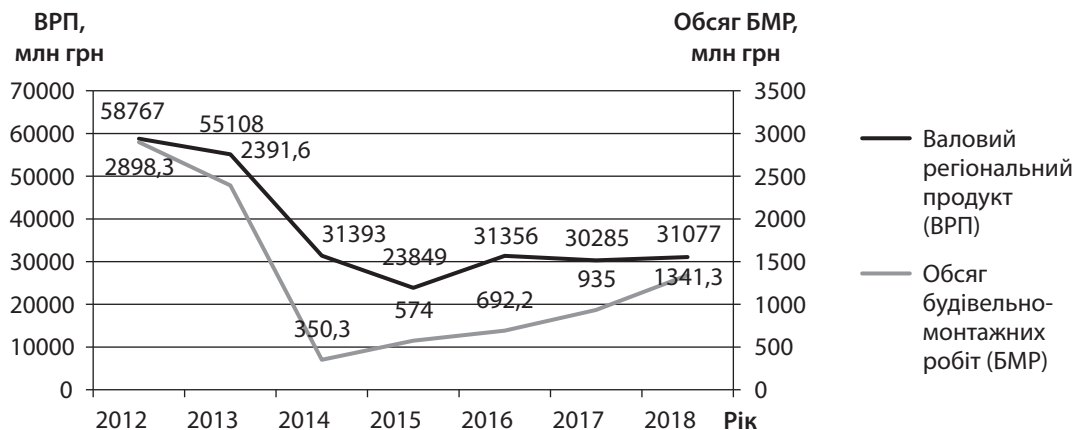


Рис. 1. Динаміка обсягів будівельно-монтажних робіт і ВРП Луганської області за період 2012–2018 рр.

Джерело: побудовано авторами за [9; 10].

- ✦ високою промисловою та соціальною значущістю результатів діяльності будівельної галузі;
- ✦ потребою у значних обсягах фінансових ресурсів на реалізацію будівельних проектів тощо.

**С**аме ці специфічні риси й обумовлюють значний вплив стану галузі на соціально-економічний розвиток країни або регіону. Динаміку обсягів будівельно-монтажних робіт і валового регіонального продукту Луганської області за 2012–2018 рр. наведено на рис. 1.

Рис. 1 наочно ілюструє високий ступінь взаємозалежності та взаємообумовленості економічних трансформацій у будівельній галузі та в регіоні в цілому. Щільність зв'язку між економічною динамікою в будівельній галузі та в регіоні аналітично характеризується значенням коефіцієнта кореляції Спірмена, який розраховується за формулою [5]:

$$\rho = \frac{\sum (X_1 - \bar{X}) \cdot (Y_1 - \bar{Y})}{\sqrt{\sum (X_1 - \bar{X})^2 \cdot \sum (Y_1 - \bar{Y})^2}}, \quad (1)$$

де  $X$  – обсяг будівельно-монтажних робіт за роками аналізованого періоду;  $Y$  – валовий регіональний продукт Луганської області.

Другий ступінь значення отриманого коефіцієнта кореляції, тобто коефіцієнт детермінації, визначає силу впливу будівельної галузі на мезоекономічну динаміку. Результати розрахунку наведених показників наведено в табл. 1.

Таблиця 1

**Показники-характеристики щільності зв'язку та сили впливу будівельної галузі на мезоекономічну динаміку Луганської області**

Показник	Значення
Коефіцієнт кореляції Спірмена	0,942133
Коефіцієнт детермінації	0,887615

Джерело: розраховано авторами.

З табл. 1 видно, що між ВРП та обсягом будівельно-монтажних робіт у регіоні існує дуже сильний зв'язок, тобто можна стверджувати, що зміна обсягів валового регіонального продукту Луганської області на 88,76% обумовлена зміною ділової активності будівельних підприємств. Отже, будівельна галузь має значний акселеративний ефект на економіку регіону. Аналіз стану розвитку галузі показав, що протягом 2013–2014 рр. відбулося зниження ділової активності основних реципієнтів інвестицій – економічних суб'єктів регіону, а також стрімке падіння попиту на житло внаслідок активізації міграційних процесів через загострення макроекономічної та політичної кризи в регіоні (на регіональному ринку житла пропозиція значно перевищила попит). Крім того, у 2014 р. було втрачено контроль над частиною території Луганської області, що також негативно вплинуло на обсяги капітальних інвестицій у матеріальні активи досліджуваного регіону. Це спричинило скорочення обсягів будівельно-монтажних робіт у регіоні, що вкрай негативно позначилося і на обсягах ВРП. Найбільш кризовим був 2015 р., а з 2016 р. почалося відродження галузі на тлі певної позитивної мезоекономічної динаміки.

З урахуванням вищевикладеного цілком можна стверджувати, що активізація господарської діяльності будівельних підприємств може виступити «точкою зростання» економіки Луганської області. В умовах падіння платоспроможного попиту відродження галузі може розпочатися з відтворення майна суб'єктів соціальної інфраструктури регіону (відновлення будівництва житла та об'єктів соціальної інфраструктури, ремонт дитячих закладів, шкіл, лікарняних приміщень тощо). Першочергове виконання будівельно-ремонтних робіт у соціальній сфері регіональної економіки є мотивованим, адже:

- ✦ *по-перше*, на практиці враховуватиметься вищеописаний ефект акселерації, сутність якого в узагальненому вигляді, як відомо, полягає в тому, що зміна в попиті на готову продукцію, у тому числі на споживчі товари, послуги викликає більш різкі зміни у величині капіталу, необхідного для їх виробництва. Збільшення попиту на послуги соціальної сфери, у нашому випадку, може викликати прискорене зростання капіталовкладень у ресурсний потенціал будівельних підприємств;
- ✦ *по-друге*, у період загальноєкономічної рецесії актуалізується необхідність вирішення соціальних проблем з тим, щоб зберегти трудовий потенціал регіону;
- ✦ *по-третє*, в умовах особливої політичної ситуації в Луганській області загострюються соціальні проблеми, які потребують залучення та використання будівельних підприємств.

До таких соціальних проблем слід віднести: а) складність отримання власного житла молодими

родинами (через відсутність коштів); б) здебільшого незадовільний стан будівель шкіл та дитячих садків (через обмеженість або відсутність бюджетного фінансування та недостатні фінансові можливості благодійних фондів); в) занедбаність будівель лікарень, що призводить до їх невідповідності існуючим нормативам (знов таки через недостатність бюджетного фінансування); г) недостатність службового житлового фонду для забезпечення пільгових категорій громадян, зокрема працівників житлово-комунального господарства, поліції тощо; д) наявність значного обсягу недобудов, стан яких протягом часу погіршується.

При цьому недостатня увага до вирішення цих проблем призводить до їх загострення, що негативно впливає на стан трудових ресурсів регіону. Так, житлові проблеми змушують молоді родини від'їжджати на заробітки або навіть на постійне проживання до інших країн. Ураховуючи той факт, що традиційно до таких вчинків вдаються найбільш конкурентоспроможні на ринку праці особи (висококваліфіковані, з вищою освітою), то вплив міграційних процесів на стан трудових ресурсів галузі та регіону можна вважати катастрофічним. Крім того, така ситуація негативно вплине на демографічну ситуацію в регіоні, що в майбутньому призведе до скорочення економічно активного населення і трудових ресурсів.

Занедбаність будівель лікарень у першу чергу та безпосередньо погіршує якість трудових ресурсів за критерієм стану здоров'я. Незадовільний стан будівель шкіл та дитячих садків здійснює аналогічний вплив, адже призводить:

- ✦ *по-перше*, до зростання захворюваності серед дітей через встановлення некомфортного мікроклімату в будівлях (підвищена вологість, знижена температура повітря);
- ✦ *по-друге*, до перешкод в перебігу навчально-виховного процесу (наприклад, покрівлі, які течуть, призводять до псування технічних засобів навчального процесу, не дозволяють повною мірою використати потенціал навчальних лабораторій тощо, що, своєю чергою, негативно впливає на якість викладання), і, як наслідок, ведуть до погіршення результативності освітніх послуг, що в майбутньому знизить якість трудових ресурсів галузі та регіону як за станом здоров'я, так і за освітою.

Недостатність службового житлового фонду для забезпечення пільгових категорій громадян активізує внутрішні міграційні процеси, адже громадяни, які мають право на отримання службового житла, не можуть його своєчасно отримати та змушені звільнитися з роботи. Це спричиняє високу плінність персоналу, руйнуючи трудовий потенціал у таких важливих сферах, як житлово-комунальне господарство, органи внутрішніх справ тощо. Ураховуючи соціальну значущість цих сфер діяльності, можна стверджува-



ти, що руйнація їх трудового потенціалу відчутно погіршить якість життя населення.

Разом із тим слід зауважити, що на території регіону, зокрема в містах Северодонецьк, Лисичанськ, Рубіжне, існує значний обсяг незаселеного житлового фонду, який потребує реконструкційних і відновлювальних робіт. Мобілізація цього фонду надала б можливість розширити наявний житловий фонд, що утримується на балансі виконавчих комітетів, зокрема зі статусом службового житла. До того ж, наявність значного обсягу недобудов, стан яких погіршується, є наочним прикладом нераціонального використання як приватних, так і державних інвестиційних ресурсів.

Як відомо, проблемами реконструкції соціальної інфраструктури опікуються органи місцевої влади (це знаходиться в площині її повноважень). Проте якісне та своєчасне розв'язання цих проблем, на нашу думку, неможливо без упровадження механізму соціального інвестування [6; 7], що передбачає ефективну співпрацю органів місцевої влади з директорами будівельних підприємств, адже залучення коштів Державного фонду регіонального розвитку можливо лише на умовах співфінансування. Тому вищевказані управлінські структури мають вжити спільних заходів для подолання кризових явищ у будівництві, з огляду на необхідність стримування від'ємного акселеративного ефекту від падіння обсягів робіт у будівельній галузі, та запобігти прискореній рецесії всієї регіональної економіки.

Слід зазначити, що фінансово-інвестиційні ресурси місцевих органів влади як основних замовників будівельно-монтажних робіт є недостатніми для вирішення вищезначених проблем, тож за таких умов необхідно залучення потенціалу фінансового сектора, передусім банківських установ. Так, законодавчі зміни в межах проваджуваної реформи децентралізації забезпечили органам місцевого самоврядування можливість здійснювати запозичення та отримувати позики відповідно до вимог, встановлених Бюджетним кодексом України [1]. Крім того, органи місцевого самоврядування можуть виступати гарантами кредитів підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, здійснювати розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на депозитах [2]. Гранічний розмір банківських кредитів, які отримуватимуть міські ради для вирішення окреслених нагальних соціальних проблем, будуть визначати кредитні комісії банків відповідно до бюджетних можливостей муніципальних утворень. У рамках цих обмежень надзвичайно важливим є виявлення соціальних пріоритетів, тобто встановлення черговості вирішення вищеописаних соціальних проблем. Алгоритм прийняття рішень щодо вибору та інвестування соціально значущих проектів будівельних підприємств наведено на *рис. 2*.

Відповідно до *рис. 2* основним критерієм ранжування має бути тяжкість негативних наслідків для будівельної галузі та регіону: найвищий ранг має надаватися тим проблемам, за якими зволікання з вирішенням найбільш негативно вплине на стан підприємств і регіону в цілому. Далі має бути визначено загальний обсяг необхідних зовнішніх запозичень, із зазначенням якого надаватиметься кредитна заявка до банку. Кредитна комісія банку опрацюватиме заявку та надаватиме відповідь щодо можливого обсягу кредиту відповідно до бюджетних можливостей органів місцевої влади. Ці кошти мають бути розподілені між проектами відповідно до результатів їх ранжування; при цьому розподіл має бути здійснений на нараді з відповідним документальним оформленням. Визначившись з проектами, міська влада відповідним чином має провести тендер на виконання будівельно-монтажних робіт; з переможцями тендеру укладатиметься відповідна угода, додатком до якої буде план-графік виконання робіт за проектами. Далі банк здійснюватиме (відповідно до графіка) фінансування проектів, а міська влада у традиційний спосіб контролюватиме виконання проектних робіт і, за необхідності, вживатиме коригуючі заходи.

Варто наголосити, що банківські кредити на соціальні потреби мають надаватися на пільгових умовах (ставка за ними не має перевищувати ставку рефінансування НБУ). При цьому держава має заохочувати участь банків у вирішенні соціальних проблем міст та регіонів шляхом урахування обсягу пільгового кредитування регіональних і муніципальних соціальних проектів при наданні комерційним банкам стабілізаційних кредитів НБУ.

## ВИСНОВКИ

Будівельна галузь має виняткове значення в умовах посткризових трансформацій, виступаючи локомотивом позитивних мезоекономічних зрушень. Активізувати господарську діяльність будівельних підприємств Луганської області доцільно шляхом відтворення майна суб'єктів соціальної інфраструктури, ураховуючи значний обсяг у даному регіоні соціальних проблем, які потребують активного залучення підприємств будівельної галузі. Проте це актуалізує питання пошуку джерел фінансування соціально значущих проектів. Найбільш ефективним і доступним методом фінансування виступає механізм соціального інвестування, що передбачає ефективну співпрацю органів місцевої влади з директорами будівельних підприємств. Саме це дозволить вирішити найбільш болючі для Луганської області соціальні проблеми, здебільшого зумовлені кризовими явищами 2014–2015 рр., сформувавши також підвалини економічного зростання регіону. ■

## ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (поточна редакція). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>



**Рис. 2. Пропонований алгоритм прийняття рішень щодо реалізації соціально значущих проектів із залученням будівельних підприємств регіону**

Джерело: авторська розробка.

- Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» № 157-VIII від 05.02.2015 р. (поточна редакція). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-VIII>
- Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР (поточна редакція). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
- Ареф'єва О. В., Коренков О. В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств : монографія. Київ : Грот, 2014. 200 с.
- Берсуцький А. Я. Моделі прийняття рішень з управління розвитком ресурсного потенціалу підприємства : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.11. Донецьк, 2010. 33 с.
- Божидарнік Т. В. Управління гнучким розвитком підприємств в трансформаційній економіці: стратегічний аспект : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01. Київ, 2013. 19 с.
- Виштуц А. П. Развитие производственно-ресурсного потенциала строительных предприятий : автореф. дис. ... д-ра экон. наук : 08.00.04. Тамбов, 2013. 31 с.
- Ткаченко Я. С. Фінансування в рамках державно-приватного партнерства: методологічні підходи до визначення сутності та основних елементів інфраструктури. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2014. № 2. С. 77–83.
- Shchepkina N., Kramchaninova M. Business process reengineering for the increase in the environmental friendliness of construction // *E3S Web of Conferences "Topical Problems of Architecture, Civil Engineering and Environmental Economics"*. 2019. Vol. 91. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/20199108048>
- Валовий регіональний продукт Луганської області за період 2012–2018 рр. // Офіційний сайт Головного управління статистики у Луганській області. URL: [lg.ukrstat.gov.ua/sinf/nacrah/rnacrah.php.htm](http://lg.ukrstat.gov.ua/sinf/nacrah/rnacrah.php.htm)
- Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності за період 2012–2018 рр. // Офіційний сайт Головного

управління статистики у Луганській області. URL: [http://lg.ukrstat.gov.ua/sinf/rospidpr/rospidpr0718\\_4.php.htm](http://lg.ukrstat.gov.ua/sinf/rospidpr/rospidpr0718_4.php.htm)

## REFERENCES

- Arefieva, O. V., and Korenkov, O. V. *Upravlinnia potentsialom rozvytku promyslovykh pidpriemstv* [Management of Industrial Development Potential of Industrial Enterprises]. Kyiv: Hrot, 2014.
- Bersutskyi, A. Ya. "Modeli pryiniattia rishen z upravlinnia rozvytkom resursnoho potentsialu pidpriemstva" [Models of Decision-making on Management of Development of Resource Potential of the Enterprise]: *avto-ref. dys. ... d-ra ekon. nauk* : 08.00.11, 2010.
- Bozhydarnik, T. V. "Upravlinnia hnuchkym rozvytkom pidpriemstv v transformatsiinii ekonomitsi: stratehichnyi aspekt" [Managing Flexible Enterprise Development in a Transformational Economy: A Strategic Aspect]: *avto-ref. dys. ... kand. ekon. nauk* : 08.06.01, 2013.
- [Legal Act of Ukraine] (1997). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-VIII>
- "Obsiah realizovanoi produktsii (tovariv, posluh) pidpriemstv za vydamy ekonomichnoi diialnosti za period 2012-2018 rr." [Volume of Sold Products (Goods, Services) of Enterprises by Types of Economic Activity for the Period 2012-2018]. Ofitsiyni sait Holovnoho upravlinnia statystyky u Luhanskii oblasti. [http://lg.ukrstat.gov.ua/sinf/rospidpr/rospidpr0718\\_4.php.htm](http://lg.ukrstat.gov.ua/sinf/rospidpr/rospidpr0718_4.php.htm)
- Shchepkina, N., and Kramchaninova, M. "Business process reengineering for the increase in the environmental friendliness of construction". *Topical Problems of Architecture, Civil Engineering and Environmental Economics*, vol. 91. 2019.  
DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/20199108048>.
- Tkachenko, Ya. S. "Finansuvannia v ramkakh derzhavno-privatnoho partnerstva: metodolohichni pidkhody do vyznachennia sutnosti ta osnovnykh elementiv infrastruktury" [Public-Private Partnership Financing: Methodological Approaches to Identifying the Essence and Essential Elements of Infrastructure]. *Visnyk Akademii pratsi i sotsialnykh vidnosyn Federatsii profspilok Ukrainy*, no. 2 (2014): 77-83.
- "Valovyi rehionalnyi produkt Luhanskoi oblasti za period 2012-2018 rr." [Gross Regional Product of Luhansk Region for the Period 2012-2018]. Ofitsiyni sait Holovnoho upravlinnia statystyky u Luhanskii oblasti. <http://lg.ukrstat.gov.ua/sinf/nacrah/rnacrah.php.htm>
- Vishtunts, A. P. "Razvitiye proizvodstvenno-resurnogo potentsiala stroitelnykh predpriyatiy" [Development of the Production and Resource Potential of Construction Enterprises]: *avto-ref. dis. ... d-ra ekon. nauk* : 08. 00. 04, 2013.